

Başvuru Numarası	: 2022/1350
Toplantı Tarihi/Sayısı	: 6.12.2023/35
Karar Numarası	: 2023/1033
Başvuran	: S. B.
Başvuran Vekili	: -
Adres	: -
Muhatap Kurum/Kişi	: Beşikdüzü T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres	: -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın tutulduğu ceza infaz kurumunun birtakım uygulamaları nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. Mahpusların Kuruma girişte çıplak arama uygulamasına maruz kalabildiğini, ancak bu uygulamanın yalnızca siyasi mahpuslara uygulandığını ve uygulamaya direndiği takdirde fiziksel şiddete maruz kalılabildiğini,

b. Talepte bulunmasına rağmen Kurumda bulunduğu süre içerisinde kendisi hakkında herhangi bir oda değişikliği kararı verilmediğini, başka kurumlardan nakledilen mahpusların uzun süre hücrede veya tek kişilik odalarda tutulduğu, bu uygulamanın ancak mahpusun açlık grevi gibi eylemlerde bulunduğu takdirde kaldırıldığını,

c. Aynı suç grubunda olduğu mahpuslarla farklı odalarda tutulduğunu, bu mahpuslarla ortak faaliyetlerde bulunamaması sebebiyle iletişim kurmasının engellendiğini, yalnızca kendi odasıyla sosyal etkinliklere katılmasına izin verildiğini, bu durumun mevzuata aykırılık oluşturduğunu,

ç. Makul gerekçe gösterilmeksizin siyasi suçlulara kantinde radyo satışının yasaklandığını,

d. Hakkında yasaklama kararı olmayan kitapların keyfi olarak kendisine verilmediğini, Kurum kütüphanesinden 15 günde bir 1 kitap alınabildiğini ve bu sayının artırılması yönündeki taleplerinin reddedildiğini, kendisine ait kitaplara sınır konulduğunu, süreli yayınlara erişiminin engellendiğini,

e. Suç grubu sebebiyle görüntülü görüşme hakkından yararlandırılmamasının ve sesli olarak telefonla görüşme hakkının süresinin diğer mahpuslara oranla daha az olmasının ayrımcı bir uygulama olduğunu, ayrıca telefonla görüşme hakkını teknik aksaklıklar nedeniyle yeterli ölçüde kullanmadığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Beşikdüzü T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Çıplak aramanın hangi mahpuslara karşı gerçekleştirildiği konusunda belirsiz bir iddianın ortaya atıldığı,

b. Mahpusların odalarının belirlenmesi ve oda değişikliklerinin yapılması kararının İdare ve Gözlem Kurulu tarafından verildiği, başvuranın Kurumda bulunduğu süre boyunca birçok kez odasının değiştirildiği, başvuranın son oda değişikliği talebinin İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla reddedildiği ve başvuranın bunun

üzerine İnfaz Hakimliğine itiraz etmediği,

c. İdare ve Gözlem Kurulunun İç Yönetmelik gereği aldığı karara göre adli mahpuslar hariç mahpusların oda oda sosyal faaliyetlere çıkarılacağı, sohbet faaliyetleri için karşılıklı talebin arandığı,

ç. Terör örgütünden mahpus bulunanların odalarında yapılan kısmi aramalarda kantinden satın alınan FM bantlı radyoların AM bantlı kısa dalgalı radyolara çevrildiğinin tespit edilmesi üzerine İdare ve Gözlem Kurulunun bu suç grubundaki mahpusların odalarındaki radyoların toplatılması ve bu mahpuslara radyo satışının engellenmesi yönünde karar alındığı,

d. Başvuran hakkında herhangi bir kitap yasaklama kararının bulunmadığı, Eğitim Kurulu Başkanlığının kararı ile mahpuslara ait olmak koşuluyla odalarda mahpus başına beş kitap sınırlamasının getirildiği, ders kitaplarının bu sınırlamaya tabi tutulmadığı, söz konusu kararın odalarda ihtiyaç fazlası kitap bulunmasının engellenmesi amacıyla verildiği,

e. Mahpusların görüntülü telefon görüşmesi hakkından yararlanması konusunda Kurumun herhangi bir müdahalesinin olmadığı, 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’teki şartları sağlayan mahpusların bu haktan yararlanabildiği ifade edilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Kuruma gelen mahpuslara güvenlik kameraları bulunmayan odalarda çıplak arama uygulandığı,

b. Muhatap Kurumun cevabi yazısında yer verilen oda değişikliklerine ilişkin verilerin doğru olduğu, ancak söz konusu oda değişikliklerinin bireysel oda değişikliği olmadığı, odadaki diğer mahpuslar ile birlikte bahsi geçen odalara alındığı, COVID-19 salgını sürecinde Kuruma giriş-çıkış yapması halinde karantina odalarına alınmasının oda değişikliği olarak gösterildiği,

c. Kantinde satılan FM bantlı radyoların AM bantlı kısa dalgalı radyolara çevrilmesinin teknik olarak mümkün olmadığı, kararın kendi suç grubundaki mahpusların radyoya erişiminin engellenmesi amacını haiz olduğu belirtilerek başvuruda yer alan hak ihlallerinin sürdürüldüğü ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*” başlıklı 17’nci maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“*Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.*”

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun “*Kurumun görevleri*” 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi şöyledir:

“*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*”

7. Mezkûr Kanun’un “*Başvurular*” başlıklı 17’nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) *Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. Kuruma başvuru, illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da yapılabilir. Başvuru hakkının etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir surette engel olunamaz. Başvurulardan herhangi bir ücret alınmaz.*

(...)

(8) *9 uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu*

madde hükümleri uygulanır.

(...)"

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda Kurumun görev alanına girip girmediği yönünden de incelenir."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "Ön inceleme üzerine verilecek kararlar" başlıklı 49'uncu maddesinin altıncı fıkrası şöyledir:

"Ön inceleme şartlarının bulunmadığının sonradan anlaşılması hâlinde de incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik veya gönderme kararı verilir."

10. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

11. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinde kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

13. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiaları, muhatap Kurumun yazılı görüşü ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

14. Anayasa Mahkemesi (AYM) kötü muamele iddialarının kapsamı ve ispatına ilişkin olarak kararlarında, herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının Anayasa'nın 17'nci maddesinde güvence altına alındığını, anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunmasının amaçlandığını, üçüncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağını, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya

muameleye tabi tutulamayacağına hüküm altına alındığını belirterek Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrasının bu konuda herhangi bir sınırlama öngörmediğine ve işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyette olduğuna özellikle vurgu yapmaktadır. Dolayısıyla Mahkeme, bu niteliği gereği anılan yasağa ilişkin olarak Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamındaki hâllerde dahi istisna öngörülmediğini belirtmektedir. Bununla birlikte kararlarında, her kötü muamele iddiasının Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrasının getirdiği korumadan ve devlete yüklediği pozitif yükümlülüklerden yararlanması beklenemeyeceğinin, bu bağlamda iddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için soyut iddiaya dayanan şüphe ötesinde makul kanıtların varlığı gerektiğinden bir kanıtın ancak yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere oluşabileceğinin ve bu hususlara ek olarak kanıtlar değerlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumlarının da dikkate alınması gerektiğinin altını çizmektedir (AYM, *Cezmi Demir ve Diğerleri*, Başvuru No: 2013/293, 17/7/2014, para. 80, 95; AYM, *Turan Günana*, Başvuru No: 2013/3550, 19/11/2014 para. 33).

15. Somut olayda başvuran; mahpusların Kuruma girişte çıplak arama uygulamasına maruz kalabildiğini, uygulamanın yalnızca siyasi mahpuslara uygulandığını ve uygulamaya direndiği takdirde fiziksel şiddete maruz kalılabildiğini iddia etmektedir.

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım" başlıklı 34'üncü maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(...)

(2) Hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve bunun başka suretle tespitinin olanaksız olması durumunda, kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, detaylı olarak veya beden çukurlarında aşağıda belirtilen usullere göre arama yapılabilir:

a) Detaylı arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir. b) Arama sırasında önce bedenin üst kısmındaki giysiler çıkartılır, bedenin alt kısmındaki giysiler üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkartılır. Bu giysiler de mutlaka aranır. c) Detaylı arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özen gösterilir ve görevli tarafından eldiven kullanılır. Aranılan kişinin beden çukurlarında bir şeyin bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin bulunması hâlinde öncelikle, hükümlüden madde veya eşyanın kendisi tarafından çıkartılması istenir, aksi hâlde bunun zor kullanılarak gerçekleştirileceği bildirilir. Beden çukurlarındaki arama, cezaevi tabibi tarafından yerine getirilir. ç) Detaylı arama, mümkün olan en kısa süre içinde bitirilir ve işlem tutanağa bağlanır, tutanakta arama yapan görevliler ile hükümlünün imzası bulunur. Hükümlünün imzadan kaçınması hâlinde bu durum tutanağa geçirilir.

"(...)

(9) Arama ve sayımlar sırasında insan onuru ve haysiyetine saygı ile utanma duygusunun ihlal edilmemesi esastır. Bu kapsamda gerekli her türlü tedbir alınır.

"(...)"

Muhafaz Kurum ise söz konusu iddialara karşılık; Kuruma girişlerde eşya ve üst aramasının mevzuat hükümleri çerçevesinde gerçekleştirildiği, sadece kuvvetli şüphe halinde detaylı arama yapıldığı hususlarına değinmektedir.

AYM, çıplak arama yapılmasının hükümlü ve tutuklular açısından tek başına kötü muamele yasağını ihlal eden bir durum olarak değerlendirilemeyeceğini, nitekim bu tür aramayla ceza infaz kurumlarının güvenliğinin sağlanması, hükümlü ve tutuklunun kurum içinde kendilerine, diğer hükümlü/tutuklulara ve infaz koruma

memurlarına zarar verecek veya suç oluşturacak uyuşturucu maddelerin, kesici ve delici aletlerin sokulmasının engellenmesinin amaçlandığını belirtmekle birlikte çıplak arama usulü ve sıklığının kötü muamele yasağının ihlal edilmesine sebebiyet verebileceğine dikkat çekmektedir (AYM, *Turan Günana*, Başvuru No: 2013/3550, 19/11/2014 § 64-65).

Başvuru dosyası üzerinden yapılan değerlendirmede, Kuruma girişlerde mahremiyet gözetilmeden yapılan üst aramalarına yönelik iddiaların, somut belgelerle desteklenmemesi ve detaylı bir anlatım olmaksızın genel ifadelerle öne sürülmesi sebebiyle kötü muamele iddialarına dayanak teşkil edebilecek ilk bakıştaki görünüşü itibariyle savunulabilir niteliklere sahip olmadığı değerlendirilmektedir. Başvuran çıplak arama iddiasından bahsederken suç grubundan hangi hükümlü ve tutukluların çıplak aramaya maruz bırakıldığını belirtmediği, bu sebeple mahpuslara yönelik çıplak arama uygulamasının var olduğunu kanıtlayacak belgelerin varlığı konusunda kanıt oluşturacak belgelere ulaşamayacağı ve iddianın soyut gerekçelere dayandırıldığı değerlendirilmiş ve başvuranın iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

16. 5275 sayılı Kanun'un "*Hükümlünün barındırılması ve yatırılması*" başlıklı 63'üncü maddesi şöyledir:

"Tehlikeli hâli bulunan hükümlü ancak bir veya üç kişilik odalarda, diğer hükümlüler ise kurumun fizikî yapısı, kapasite durumu ve güvenlik gerekleri göz önüne alınarak cezaevi yönetimi tarafından belirlenecek sayıda mahkûmun kalabileceği odalarda barındırılırlar."

Başvuran, yeterli gerekçesi olmasına rağmen oda değişikliği taleplerinin Kurumca uygun görülmediğini iddia etmiştir. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 28'inci maddesinde İdare ve Gözlem Kurulunun görev ve yetkileri düzenlenmiş, birinci fıkranın (ç) bendinde hükümlülerin odalarını değiştirme yetkisi Kurula verilmiştir. İdare, iddianın asılsız olduğunu ifade ederek başvuranın oda değişikliklerine dair belgeleri Kurumumuza iletmiştir. İletilen belgelerde yapılan incelemede; başvuranlar hakkında usulüne uygun olarak İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile oda değişikliği kararlarının verildiği, başvuranın birden çok kez odasının değiştirilmiş olduğu görülmüş olup iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilmez olduğuna kanaat getirilmiştir.

17. Somut olayda başvuranlar aynı veya farklı suç gruplarındaki koşullarla birlikte ortak sosyal ve sportif faaliyetlere katılmalarına izin verilmediği iddiasında bulunmuştur. 5275 sayılı Kanun'un "*Kültür ve Sanat Katılma, İfade Özgürlüğü*" başlıklı 60'ıncı ve "*Beden Eğitimi*" başlıklı 87'nci maddeleri uyarınca ceza infaz kurumlarındaki hükümlülerin Kurumun şartlarının elverdiği ölçüde ortak kültürel ve sportif etkinliklerden yararlandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

5275 sayılı Kanun'un "*Hükümlünün barındırılması ve yatırılması*" başlıklı 63'üncü maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Kadınların erkeklerle, hükümlülerin tutuklularla, çocukların yetişkinlerle, örgüt veya çıkar amaçlı örgüt suçluları ile terör suçlularının Kanunda sayılan hâller dışında bir araya gelmelerine ve bağlantı kurmalarına izin verilmez."

Muhatap İdare, 28/7/2022 tarihli İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla adli hükümlü tutuklular hariç örgütlü ve terör suçlarından hükümlü ve tutukluların sosyal, kültürel, sportif etkinlikler ve sohbet hakkından yararlanmalarını sağlamak, boş zamanlarını değerlendirmelerini kolaylaştırmak, sosyalleşerek sosyal hayata uyum göstermelerini kolaylaştırmak üzere kapalı ve açık ziyaret, spor, kütüphane, el işi atölyeleri, çok amaçlı konferans salonu gibi ortak etkinlik alanlarına yalnızca kendi odalarında bulunan mahpuslarla çıkartılmasına, farklı odalarda bulunan mahpusların birbirleri ile temas kurmaları ile temas kurumalarına izin verilmemesine, farklı odalarda bulunan mahpusların ortak etkinlik alanlarında karşılaştırılmamasına karar verildiğini belirtmektedir.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu, 22/1/2007 tarih ve 45/1 sayılı Genelgesi'nin "Ortak Etkinlikler" başlıklı üçüncü bölümünün ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hükümlü ve tutuklular işledikleri suçlara, kurumdaki davranışlarına, ilgi ve yeteneklerine göre gruplandırılarak, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, kendileri için hazırlanmış iyileştirme programları çerçevesinde eğitim, spor, meslek kazandırma ve çalışma ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırlar. Bu faaliyetler yüksek güvenli kurumlara ile diğer kurumların yüksek güvenli bölümlerinde on kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde yürütülür. Programların süresi ve katılacak hükümlü tutuklu sayısı her programın özelliği, güvenlik koşulları ve kurumun olanakları dikkate alınarak idare ve gözlem kurulunca belirlenir. İyileştirme programlarının amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden bu uygulamaya son verilebilir veya gerekli değişiklikler yapılabilir.

(...)

(3) Ortak etkinliklere katılacak hükümlü ve tutukluların gruplandırılması, programların amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden uygulamaya son verilmesi veya gerekli değişikliklerin yapılması hususlarında idare ve gözlem kurulunca karar alınır.

(...)

(13) Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır."

Başvuranın iddiası incelendiğinde; mahpusların ortak etkinliklerden, sosyal faaliyetlerden ve sohbet hakkından yararlandırılmasının İdare ve Gözlem Kurulunun güvenlik bakımından uygun bulunması halinde sağlanabileceği, somut olayda İdare ve Gözlem Kurulu tarafından örgütlü ve terör suçlarından hükümlü ve tutuklu olan mahpusların sosyal, kültürel, sportif etkinlikler ve sohbet hakkından ortak olarak yararlandırılmasına güvenlik zafiyeti oluşturabileceği göz önünde bulundurularak izin verilmediği anlaşılmış, başvuranın iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

18. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlünün radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma hakkı" 67'nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hükümlü, ceza infaz kurumlarında merkezî yayın sistemi bulunduğu takdirde bu sisteme bağlı olarak radyo ve televizyon yayınlarını izleme hakkına sahiptir.

(...)

(4) Bu haklar, tehlikeli hâlde bulunan veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir."

Başvuru dosyası kapsamında, başvuru dilekçesindeki "makul gerekçe gösterilmeksizin siyasi suçlulara kantinde radyo satışının yasaklandığı" iddiaları değerlendirilmeye alındığında; muhatap Kurumun "bazı mahpusların önceden kaldıkları ceza infaz kurumlarının kantinlerinden alınan başka marka radyolarda uzun veya kısa bant özelliği olduğu tespit edildiğinden bu tür özellikli radyoların örgütsel haberleşme aracı olarak kullanılmaları nedeniyle İdare ve Gözlem Kurulunun 02/07/2019 tarihli ve 2019/... sayılı ve 11.03.2022 tarihli ve 2022/... sayılı kararları ile güvenlik gerekçeleriyle toplatılarak emanet eşya deposuna konulduğu, Ceza infaz kurumumuzda merkezi yayın sisteminin bulunması nedeniyle 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 67'inci maddesinin birinci fıkrası hükmüne uygun olarak terör ve örgütlü suçlardan mahpus olanların merkezi

yayın sistemi üzerinden bu sisteme bağlı radyo dinlemesine engel bir durum bulunmadığı” cevabının makul ve gerekli bir neden olduğu değerlendirilmekte ve başvuranın iddialarının yerinde olmadığı ve uygulamanın ihlal oluşturmadığı kanaatine varılmaktadır.

19. Avrupa Cezaevi Kuralları'nın “*Temel İlkeler*” alt başlıklı 3'üncü maddesine göre; “*Özgürlüğünden yoksun bırakılmış olan kişilere uygulanan kısıtlamalar haklarında uygulanan yaptırımın yasal amacıyla orantılı ve bunun gerektirdiği asgari düzeyde olmalıdır.*” Başvuran; Kurumda mahpuslar için kitap sınırlaması öngörüldüğünü, bu uygulamanın yeterli seviyede kitap okumalarının önüne geçtiğini, dergi, gazete vb. süreli yayınlardan yararlanmasına izin verilmediğini iddia etmektedir.

Muhataf İdare, mahpuslara verilecek kitap sayısının sınırlandırılmasının koşullarda kitap fazlalığı ve yer sorunu oluşmasına sebebiyet vereceğini ifade etmektedir. 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in “*Süreli veya süresiz yayınlar ile kitaplar*” başlıklı 8'inci maddesinin beşinci fıkrası şöyledir:

“*Hükümlülerin mensup olduğu dinin kutsal kitabı ile eğitimleri için gerekli ders kitapları hariç olmak üzere oda, koğuş ve eklentilerinde aynı anda bulundurulabilecek süreli veya süresiz yayın sayısı, kurumun fiziki imkânları ve güvenliği göz önünde bulundurularak idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenir.*”

Aynı yönde hükümler içeren Adalet Bakanlığı'nın 12/7/2005 tarihli Ceza İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesi'nin “*Oda veya koğuşa verilecek yayın ve süresi*” başlıklı 30'uncu maddesi şöyledir:

“*Oda veya koğuşta okunmak üzere, kütüphane ve kitaplıklarda bulunan süreli ve süresiz yayınlar, hükümlü ve tutuklulara zimmetle verilir. Verilecek yayın sayısı, kütüphane ve kitaplık hizmetlerini aksatmayacak, oda veya koğuş düzenini bozmayacak şekilde, oda veya koğuştaki hükümlü ve tutuklu mevcudu ile kütüphane veya kitaplıkta bulunan yayın sayısı dikkate alınarak eğitim kurulu kararıyla belirlenir.*”

Bu kapsamda Eğitim Kurulu Başkanlığı tarafından, 12/12/2019 tarih ve 2019/... sayılı karar ile “*kurumda barındırılan adli, terör ve örgütlü suçtan hükümlü ve tutuklulara kendilerinin olması koşuluyla en fazla beş kitabın barındırıldığı odasında bulundurulmasına izin verilmesine*” karar verildiği anlaşılmıştır. Ayrıca İdare, başvuran hakkında İdare ve Gözlem Kurulu tarafından alınan herhangi bir yasaklama kararı bulunmadığını da belirtmiş olup Kurumun fiziki şartları göz önünde bulundurulduğunda kişi başı beş kitap sınırı uygulanmasının koşullarda oluşabilecek kitap fazlalığının önüne geçilmesi adına yerinde ve ölçülülük ilkesine uygun olduğu ve sınırlandırmanın mevzuata uygun getirildiği, uygulamanın ihlal oluşturmadığı kanaatine varılmıştır.

20. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Cezaevleri Kuralları Hakkında REC (2006) 2 sayılı tavsiye kararlarında hükümlü ve tutukluların mümkün olabilen sıklıkta mektup, telefon veya diğer iletişim vasıtalarıyla aileleriyle, başka kişilerle ve dışarıdaki kuruluşların temsilcileriyle haberleşmelerine, bu kişilerin hükümlü ve tutukluları ziyaret etmelerine izin verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bununla beraber bu yükümlülük yerine getirilirken cezaevinde tutulmanın kaçınılmaz ve doğal sonuçlarının gözetilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi ile özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir denge sağlanmalıdır. Ancak cezaevinde bulunmanın doğal sonucu olarak idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir (AYM, *Mehmet Koray Eryaşa*, B. No: 2013/6693, 16/4/2015, para. 89).

Başvuran, suç grubu sebebiyle görüntülü görüşme hakkından yararlandırılmamasının ve sesli olarak telefonla görüşme hakkı süresinin diğer mahpuslara oranla daha az olmasının ayrımcı bir uygulama olduğunu, ayrıca telefonla görüşme hakkını teknik aksaklıklar nedeniyle yeterli ölçüde kullanmadığını iddia etmektedir.

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Telefonla görüşme hakkı" başlıklı 74'üncü maddesinin (ğ) bendi şöyledir:

"Terör ve çıkar amaçlı suç örgütü üyeleri, görüntülü görüşme ve görüşme süresinin uzatılmasına ilişkin bu haktan kurumdaki tutum, davranış, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine katılma gibi durumları göz önünde bulundurularak idare ve gözlem kurulu tarafından yapılacak değerlendirmeye göre yararlandırılabilir."

Mağpusların suç grupları itibariyle görüntülü görüşme hakkından yararlanabilmeleri, sesli olarak telefonla görüşme süresinin uzatılması için adı geçen Yönetmelik maddesi uyarınca İdare ve Gözlem Kurulunun değerlendirmesine bağlı olup başvuruların sesli olarak telefonla görüşme süresinin uzatılması ve görüntülü görüşme hakkından yararlandırılmaları için öncelikle İdare ve Gözlem Kuruluna başvuruları gerekmekte, İdare ve Gözlem Kurulunun mağpuslar hakkında yapacağı değerlendirmeye karşı kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde İnfaz Hakimliğine şikayet, İnfaz Hakimliği kararına karşı da kararın tebliğinden itibaren 7 gün içinde Ağır Ceza Mahkemesine itiraz hakları bulunmaktadır. Başvuru dilekçesi ve muhatap Kurum İdaresinin yazılı görüşü incelendiğinde; başvuranın muhatap Kurum İdaresine ya da İdare ve Gözlem Kuruluna başvurduğuna dair herhangi bir bilgi tespit edilememiş, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 39'uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkraları kapsamında ilgili tarafa başvuruda bulunulmadığı, dolayısıyla iddianın aynı Yönetmelik'in 48'inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi ve 49'uncu maddesinin altıncı fıkrası kapsamında kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca yapılan incelemede başvuranın sesli olarak telefonla görüşme yapmakta teknik aksaklıklar nedeniyle zorlandığı iddiasına ilişkin ilgili Kuruma herhangi bir başvurusu olmadığı ve sorunun çözümünü ilgili Kurumdan talep etmediği anlaşılmış olup başvuranın konu ile ilgili muhatap Kuruma başvuru yapması gerekmektedir.

21. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı kanaatine varılmıştır. Bu çerçevede, 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği değerlendirilmektedir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEGİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

06/12/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKI
Daire Bařkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye